

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA UOKIK W KRAKOWIE**

RKR-61-15/12/DN- 10/12

Kraków, dn. 26 czerwca 2012 r.

DECYZJA Nr RKR - 20/2012

Stosownie do treści przepisów art. 33 ust. 6 *ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, z późn. zm.)* i § 1 pkt 4 oraz § 2 pkt 4 *rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 107, poz. 887)*,

w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

I. Na podstawie art. 28 ust. 1 i ust. 2 *ww. ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów*, po przeprowadzeniu, wszczętego z urzędu, postępowania pod zarzutem stosowania przez Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych van Gansewinkel Kraków Sp. z o.o. z siedzibą w Krakowie, praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na:

1. Stosowaniu, w obrocie z konsumentami, wzorców umowy o świadczenie usług odbioru odpadów komunalnych zawierających postanowienia, które zostały wpisane do rejestru postanowień uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. o treści:
  - 1) „Zlecający zobowiązuje się do zapłaty za świadczone usługi w terminie do 14 dni od daty wystawienia faktury na indywidualne konto bankowe podane na fakturze”
  - 2) „Wykonawca zastrzega sobie prawo do rozwiązania umowy ze skutkiem natychmiastowym w przypadku zalegania z płatnością”,
2. Stosowaniu nieuczciwej praktyki rynkowej określonej w art. 6 ust. 1 i ust. 4 pkt 3 *ustawy z dnia 23 sierpnia 2007r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz. U. Nr 171, poz. 1206)* poprzez umieszczanie w umowach o świadczenie usług odbioru odpadów komunalnych, zawieranych z konsumentami, cen netto, bez uwzględnienia w tych cenach wartości podatku od towarów i usług.

wobec uprawdopodobnienia, w toku *ww. postępowania*, stosowania przez Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych van Gansewinkel Kraków Sp. z o.o. z siedzibą w Krakowie praktyk, o których mowa w art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 i pkt 3 *powołanej na wstępie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów*;

po zobowiązaniu się przez wskazanego wyżej przedsiębiorcę do podjęcia działań zmierzających do zapobieżenia powyższym naruszeniom, poprzez:

A – ad. pkt 1:

- zaprzestanie stosowania we wzorcach umów o świadczenie usług odbioru odpadów komunalnych *ww. postanowienia* wskazanego w ppkt 1 i zastąpienie go postanowieniem o treści:

„Zlecający zobowiązuje się do zapłaty za świadczone usługi do 20 dnia każdego miesiąca na indywidualne konto bankowe podane na fakturze”;

- zaprzestanie stosowania we wzorcach umów o świadczenie usług odbioru odpadów komunalnych ww. postanowienia wskazanego w ppkt 2 i zastąpienie go postanowieniem o treści:

„Zleceniobiorca jest uprawniony do wypowiedzenia Umowy ze skutkiem natychmiastowym, bez względu na okres na jaki Umowa została zawarta, w przypadku gdy Zleceniodawca zalega z płatnością wymagalnego wynagrodzenia za świadczone usługi za jeden pełny okres rozliczeniowy i nie uregulował płatności w terminie 14 dni od daty otrzymania wezwania do zapłaty wysłanego przez Zleceniobiorcę”;

B – ad. pkt 2:

zaprzestanie umieszczania w umowach o świadczenie usług odbioru odpadów komunalnych, zawieranych z konsumentami, cen netto, oraz zamieszczenie we wzorcach tych umów postanowienia o treści:

„Podane ceny za świadczone usługi lub usługi dodatkowe są cenami brutto – zawierają już podatek VAT”;

C przedłożenie wszystkim konsumentom, z którymi umowy jeszcze obowiązują aneksów do tych umów, uwzględniających wprowadzone we wzorcach zmiany;

nakłada się na Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych van Gansewinkel Kraków Sp. z o.o. z siedzibą w Krakowie obowiązek wykonania zobowiązania:

- w zakresie zmiany wzorców umów - w terminie 14 dni od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji,
- zakresie aneksowania umów, które jeszcze obowiązują - w terminie do dnia 30 września 2012 r.

II. Na podstawie art. 28 ust. 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów **nakłada się na Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych van Gansewinkel Kraków Sp. z o.o. z siedzibą w Krakowie obowiązek złożenia w terminie do dnia 15 października 2012 r. informacji o stopniu realizacji przyjętego zobowiązania** nałożonego w punkcie I sentencji niniejszej decyzji, przy czym sprawozdanie powinno zawierać:

1. informację o dacie wprowadzenia do obrotu z udziałem konsumentów nowych wzorców umów o świadczenie usług odbioru odpadów komunalnych;
2. informację dotyczącą ilości umów o świadczenie usług odbioru odpadów komunalnych zawartych z konsumentami w oparciu o kwestionowane wzorce, które obowiązywały w dniu otrzymania niniejszej decyzji;
3. informację dotyczące ilości konsumentów, którym doręczono pisemne informacje o dokonanych w umowach zmianach wraz z kopiami 5 przykładowych aneksów skierowanych do konsumentów;
4. kopie 5 przykładowych umów zawartych z konsumentami w okresie od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji do dnia sporządzenia sprawozdania.

U z a s a d n i e

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatura w Krakowie (zwany dalej: „Prezesem UOKiK”), przeprowadził postępowanie wyjaśniające mające na celu wstępne ustalenie, czy warunki świadczenia usług, stosowanych w obrocie z konsumentami przez Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych van Gansevinkel Kraków Sp. z o.o. z siedzibą w Krakowie (dalej też „Spółka” lub „Spółka van Gansevinkel”), nie naruszają chronionych prawem interesów konsumentów, tj. czy są zgodne z przepisami *ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.)* [dalej „*ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów*”] oraz przepisami *kodeksu cywilnego* dotyczącymi wzorców umów.

Uwzględniając ustalenia poczynione w toku postępowania wyjaśniającego, postanowieniem nr RKR-80/2012 z dnia 07 marca 2012 r., Prezes UOKiK wszczął postępowanie przeciwko Spółce pod zarzutem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na:

1. Stosowaniu, w obrocie z konsumentami, wzorców umowy o świadczenie usług odbioru odpadów komunalnych zawierających postanowienia, które zostały wpisane do rejestru postanowień uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. o treści:
  - 1) „*Zlecający zobowiązuje się do zapłaty za świadczone usługi w terminie do 14 dni od daty wystawienia faktury na indywidualne konto bankowe podane na fakturze*”
  - 2) „*Wykonawca zastrzega sobie prawo do rozwiązania umowy ze skutkiem natychmiastowym w przypadku zalegania z płatnością*”,co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów*.

2. Stosowaniu nieuczciwej praktyki rynkowej określonej w art. 6 ust. 1 i ust. 4 pkt 3 *ustawy z dnia 23 sierpnia 2007r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz. U. Nr 171, poz. 1206)* poprzez umieszczanie w umowach o świadczenie usług odbioru odpadów komunalnych, zawieranych z konsumentami, cen netto, bez uwzględnienia w tych cenach wartości podatku od towarów i usług, co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów*.

Postanowieniem Nr RKR-81/2012 z dnia 07 marca 2012 r. zaliczono w poczet przedmiotowego postępowania administracyjnego dowody uzyskane w uprzednio przeprowadzonym postępowaniu wyjaśniającym (karty nr 4-17 w aktach sprawy).

W dniu 06 czerwca 2012 r. Prezes UOKiK zawiadomił Spółkę van Gansevinkel o zakończeniu zbierania materiału dowodowego oraz możliwości zapoznania się z aktami sprawy (karta nr 49), która z przysługującego prawa skorzystała w dniu 12 czerwca 2012 r.

Prezes UOKiK ustalił, co następuje:

Spółka van Gansevinkel prowadzi działalność gospodarczą na podstawie wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000096153 (karty nr 30-35). Przedmiot działalności Spółki to m.in. wywóz śmieci i odpadów oraz unieszkodliwianie odpadów. Wszystkie umowy o wywóz odpadów komunalnych Spółka zawiera z konsumentami w siedzibie centrali w Krakowie oraz w siedzibie oddziałów terenowych w Zabierzowie oraz w Tarnowie.

W toku postępowania wyjaśniającego Spółka przedłożyła cztery, obowiązujące od 01 stycznia 2011 r., wzory umów zawieranych konsumentami, w postaci:

- A wzoru Umowy o świadczenie usług odbioru odpadów komunalnych (dalej „Umowa A”);
- B wzoru Umowy o świadczenie usług odbioru odpadów komunalnych – rozliczenie roczne (dalej „Umowa B”);
- C wzoru Umowy o świadczenie usług odbioru odpadów komunalnych – rozliczenie półroczne (dalej „Umowa C”);
- D wzoru Umowy o świadczenie usług odbioru odpadów komunalnych – rozliczenie kwartalne (dalej „Umowa D”).

Wzory Umów B, C i D, poza nazwą, praktycznie się nie różnią, mają taki sam układ graficzny, również treść postanowień jest zbieżna. Wzór umowy A różni się od pozostałych zarówno pod względem formy jak i treści postanowień.

1. W toku analizy treści ww. wzorców zwrócono uwagę, iż niektóre postanowienia mogą być rozpatrywane pod kątem tożsamości z postanowieniami wpisanymi do rejestru klauzul niedozwolonych oraz pod kątem niezgodności z przepisami kodeksu cywilnego, dotyczącymi wzorców umów. I tak, zastrzeżenia budzą postanowienia w brzmieniu:

- 1) *„Zlecający zobowiązuje się do zapłaty za świadczone usługi w terminie do 14 dni od daty wystawienia faktury na indywidualne konto bankowe podane na fakturze”* (§ 2 pkt 1.10 Umowy A).

W rejestrze postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. (dalej „Rejestr klauzul abuzywnych”) znajduje się następujące postanowienie:

„Należność za gaz ziemny oraz świadczone Kupującemu usługi będą regulowane na podstawie faktur wystawionych przez Sprzedawcę (...) 14 dniowym od daty wystawienia faktury w przypadku wysyłki pocztą, z wyłączeniem § 5 ust. 3 umowy. Należność za gaz ziemny, o której mowa w § 5 ust. 3 umowy Kupujący będzie regulował na podstawie faktur wystawionych przez Sprzedawcę w terminie podanym w fakturze”

(klauzula wpisana do rejestru klauzul abuzywnych pod nr 496 na mocy wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów [dalej też „SOKiK”] z dnia 14 marca 2005 r., sygn. akt XVII AmC 6/04).

Kolejnym zakwestionowanym postanowieniem jest zapis o treści:

- 2) *„Wykonawca zastrzega sobie prawo do rozwiązania umowy ze skutkiem natychmiastowym w przypadku zalegania z płatnością”* (§ 5 pkt 3 Umowy A)

W rejestrze klauzul abuzywnych, pod nr 1979, została wpisana niedozwolona klauzula w brzmieniu:

„Zleceniobiorcy przysługuje prawo rozwiązania umowy bez wypowiedzenia w przypadku kiedy Zleceniodawca spóźnia się z zapłatą za usługi”

(wyrok SOKiK z dnia 9 marca 2010 r., sygn. akt XVII AmC 430/09).

2. W toku postępowania wyjaśniającego Prezes UOKiK zwrócił również uwagę na postanowienia, w brzmieniu:

- *„Wynagrodzenie miesięczne netto z tytułu wykonania przedmiotu umowy wynosi..... Do podanej wartości należy doliczyć obowiązujący podatek VAT”* (§ 2 pkt. 1.8 Umowy A),
  - *„Wykonawcy za wykonanie czynności określonych § 1 przysługuje miesięczna stała opłata za wywóz 1 pojemnika w wysokości:*
    - *za pojemnik o pojemności 140 litrów _____ zł netto+obowiązujący VAT*
    - *za pojemnik o pojemności 240 litrów _____ zł netto+obowiązujący VAT”*
- (§ 3 pkt 2 Umowy B, C i D)

Podawanie przez Spółkę konsumentom cen netto (co ma miejsce w cytowanych wyżej postanowieniach) można rozpatrywać pod kątem naruszenia art. 3 w związku z art. 6 ust. 1 i ust. 4 pkt 3 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz U. Nr 171, poz. 1206).

W oparciu o powyższe ustalenia Prezes UOKiK wszczął przeciwko Spółce van Gansevinkel postępowanie administracyjne pod wyżej określonymi zarzutami.

Ustosunkowując się do przedstawionych zarzutów (karty nr 20-21 oraz nr 26-46) Spółka van Gansevinkel wniosła o wydanie przez Prezesa UOKiK, w trybie art. 28 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, decyzji w przedmiocie nałożenia obowiązku wykonania podjętych przez Spółkę zobowiązań zmierzających do zapobieżenia zarzuconym naruszeniom.

Uznając stanowisko Prezesa UOKiK Spółka van Gansevinkel zadeklarowała, iż dokona wszelkich koniecznych zmian w stosowanych przez nią wzorcach umów. Poinformowała również, iż w odniesieniu do zawartych już umów o świadczenie usług wywozu odpadów komunalnych, zaproponowane zmiany zostaną wprowadzone w drodze aneksu do umowy.

Odnośnie postanowienia ustalającego termin płatności jako 14 dni od daty wystawienia faktury (postanowienie cytowane w pkt 1.1)) Spółka van Gansevinkel podała, iż zostanie ono zastąpione zapisem w brzmieniu:

Zlecający zobowiązuje się do zapłaty za świadczone usługi do 20 dnia każdego miesiąca na indywidualne konto bankowe podane na fakturze”

Z kolei, w miejsce zakwestionowanego postanowienia przyznającemu Spółce van Gansevinkel prawo do natychmiastowego odstąpienia od umowy z powodu zwłoki w zapłacie należności (postanowienie cytowane w pkt 1.2)) Spółka zadeklarowała jego zmianę na zapis o treści:

„Zleceniobiorca jest uprawniony do wypowiedzenia Umowy ze skutkiem natychmiastowym, bez względu na okres na jaki Umowa została zawarta, w przypadku gdy Zleceniodawca zalega z płatnością wymagalnego wynagrodzenia za świadczone usługi za jeden pełny okres rozliczeniowy i nie uregulował płatności w terminie 14 dni od daty otrzymania wezwania do zapłaty wysłanego przez Zleceniobiorcę”;

Odnośnie postanowień przywołanych wyżej w pkt 2, zgodnie z którymi ceny za usługi świadczone przez Spółkę przedstawiane były w wartości netto, Spółka podała, iż w zawieranych z konsumentami umowach będzie stosować ceny brutto, uwzględniające wartość podatku VAT. Ponadto, zadeklarowała, iż nowe wzorce umowy będą zawierać postanowienie w brzmieniu:

„Podane ceny za świadczone usługi lub usługi dodatkowe są cenami brutto – zawierają już podatek VAT”.

Jednocześnie Spółka van Gansevinkel wskazała, iż według stanu na dzień 27 kwietnia 2012 r., ma zawartych z konsumentami 1 323 umowy o świadczenie usług odbioru odpadów komunalnych. Wskazała również, iż realnym terminem, w którym jest w stanie wykonać zobowiązanie jest okres 4 miesięcy.

Mając powyższe na uwadze, Prezes UOKiK zważył, co następuje:

Interes publiczny.

Art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów ogranicza zastosowanie jej przepisów wyłącznie do podejmowanej w interesie publicznym ochrony interesów

przedsiębiorców i konsumentów. Warunkiem koniecznym do uruchomienia procedur i zastosowania instrumentów określonych w ustawie jest zatem, aby działania przedsiębiorców – którym zarzucono naruszenie jej przepisów – stanowiły potencjalne zagrożenie interesu publicznego, nie zaś jednostki lub grupy. Takie stanowisko konsekwentnie prezentuje Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dawniej Sąd Antymonopolowy). W wyroku z dnia 27 czerwca 2001 r. (sygn. akt XVII Ama 92/00) Sąd stwierdził, że „*Interes publiczny w postępowaniu administracyjnym nie jest pojęciem jednolitym i stałym. W każdej sprawie winien on być ustalony i konkretyzowany co do swych wymagań. Organ administracji – Prezes Urzędu winien być w toku postępowania i przy wydawaniu decyzji rzecznikiem tego interesu, albowiem wynika to z jego zadań w strukturze administracji publicznej – art. 7 k.p.a. Publiczny oznacza dotyczący ogółu, dotyczący ogółu a nie jednostki, czy też określonej grupy. A zatem podstawą do zastosowania przez Prezesa Urzędu przepisów ustawy antymonopolowej winno być uprzednie stwierdzenie, że został naruszony interes publicznoprawny, a nie interes prawny jednostki czy też grupy*”. Podobnie na temat interesu publicznego Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wypowiedział w wielu innych wyrokach, np. z dnia 30 maja 2001 r. (sygn. akt XVII Ama 80/00), z dnia 4 lipca 2001 r. (sygn. akt XVII Ama 108/00), z dnia 6 lipca 2001 r. (sygn. akt XVII Ama 78/00). Należy dodać także, iż Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 26 lutego 2004 r. (sygn. akt III SK 2/04) stwierdził, że naruszenie indywidualnego interesu (w powołanym wyroku – konsumenta), nie wyklucza dopuszczalności równoczesnego uznania, że dochodzi do naruszenia publicznego zbiorowego interesu.

W okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy Spółka van Gansevinkel przyjęła określoną procedurę zawierania umów o świadczenie usług odbioru odpadów komunalnych, stosując przy tym określone wzorce umów. Działania Spółki nie były ograniczone do określonych odbiorców lub ich grupy lecz dotyczyły dotychczasowych oraz przyszłych jego klientów.

Interes publicznoprawny przejawia się także w postaci zbiorowego interesu konsumentów, co oznacza, iż naruszenie zbiorowego interesu konsumentów jest jednocześnie naruszeniem interesu publicznoprawnego. Zatem uzasadnione było w niniejszej sprawie podjęcie przez Prezesa UOKiK działań przewidzianych w *ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów*.

W tym stanie rzeczy przyjąć należy, iż do oceny stanu faktycznego przedmiotowej sprawy zastosowanie mają przepisy ww. ustawy, a postępowanie prowadzone było w interesie publicznym.

Punktem wyjścia do rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie jest ustalenie, czy działania Spółki van Gansevinkel mogły nosić znamiona praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Art. 24 ust. 2 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów* stanowi, że przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów* w art. 24 ust. 1 zakazuje stosowania takich praktyk. Naruszenie tego przepisu następuje wówczas, gdy spełnione są łącznie następujące kryteria:

- działania przedsiębiorcy noszą znamiona bezprawności,
- działania te naruszają zbiorowe interesy konsumentów.

Przesłanka bezprawności

Odnosząc się do pierwszej z przesłanek art. 24 ust. 1 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów* tj. bezprawności działań przedsiębiorcy, stwierdzić należy, iż bezprawność

rozumie się jako sprzeczność zachowania danego podmiotu z przepisami prawa oraz zasadami współżycia społecznego. Chodzi tu mianowicie o sprzeczność z szeroko rozumianym porządkiem prawnym, jako całością. Bezprawność jest czynnikiem o charakterze obiektywnym, tzn. niezależnym od wystąpienia szkody, czy zaistnienia zamiaru po stronie podmiotu dopuszczającego się działań bezprawnych. Podkreślenia wymaga okoliczność, że przepisy ww. ustawy nie definiują pojęcia bezprawności działań przedsiębiorcy, na co zwrócił uwagę SOKiK w wyroku z dnia 23 czerwca 2006 r. (sygn. akt XVIII Ama 32/05), stwierdzając, iż art. 23a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z 15 grudnia 2000 r. – którego odpowiednikiem w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów z dnia 16 lutego 2007 r. jest art. 24 ust. 2 – nie ma samodzielnego znaczenia prawnego, lecz powinien być interpretowany oraz stosowany w określonym kontekście normatywnym. W związku z tym, w celu konkretyzacji przesłanki bezprawności należy sięgnąć do przepisów innych ustaw, gdyż dopiero na ich podstawie możliwe jest dokonanie oceny działań przedsiębiorcy w aspekcie ich zgodności z prawem.

Odnosnie zarzutu z pkt I.1. sentencji niniejszej decyzji

Jeden z postawionych Spółce van Gansewinkel zarzut dotyczy stosowania we wzorcu umowy o świadczenie usług odbioru odpadów komunalnych niedozwolonych postanowień umownych.

Jak wyżej wskazano, w celu konkretyzacji przesłanki bezprawności należy sięgnąć do przepisów innych ustaw, gdyż dopiero na ich podstawie możliwe jest dokonanie oceny działań przedsiębiorcy w aspekcie ich zgodności z prawem. Niemniej, *ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów* w jednym przypadku wprost identyfikuje działanie przedsiębiorcy jako bezprawne – mianowicie, działanie polegające na stosowaniu postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone i wpisanych do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK, co SOKiK potwierdził w wyroku z dnia 25 marca 2004 r. (sygn. akt XVII Ama 51/03), stwierdzając, że można sformułować samoistną przesłankę bezprawności, jeżeli ustali się, że przedsiębiorca stosował postanowienia wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. Zatem wykazanie, że przedsiębiorca wprowadził do obrotu wzorzec umowy zawierający postanowienia o treści już wpisanej do rejestru klauzul abuzywnych stanowi wystarczającą przesłankę do stwierdzenia bezprawności działania tego przedsiębiorcy.

Pokreślenia wymaga, iż wzorce umowne wykorzystywane przy zawieraniu umów z konsumentami mogą być poddane kontroli abstrakcyjnej. Kontroli abstrakcyjnej wzorca jako takiego (art. 479³⁶ — 479⁴⁵ k.p.c.) dokonuje się niezależnie od tego, czy postanowienia wzorca były, czy też nie były zastosowane przy konkretnej umowie. Kontrola taka obejmuje klauzule pojedyncze lub zbiorowe (cały wzorzec lub jego fragment). Oceny postanowień w wypadku kontroli abstrakcyjnej dokonuje SOKiK i wyłącznie do kompetencji tego Sądu należy uznanie postanowień wzorców umownych za niedozwolone. Art. 479⁴³ k.p.c. rozszerza prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Skutek tzw. prawomocności rozszerzonej następuje od chwili wpisania wzorca umowy do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa UOKiK, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. Konsekwencją umieszczenia postanowienia umownego w ww. rejestrze jest to, że posłużenie się nim będzie miało skutek wprowadzenia do umowy elementu bezwzględnie przez prawo zakazanego. Wpis do rejestru niedozwolonych postanowień umownych oznacza, że od tego momentu stosowanie takiej klauzuli jest zakazane we wszystkich wzorcach umownych, tj. stosowanych także przez innych przedsiębiorców. Zgodnie ze stanowiskiem SOKiK wyrażonym w wyroku z dnia 25 maja 2005 r. (sygn. akt XVII Ama 46/04), dla uznania, iż

określona klauzula jest niedozwolonym postanowieniem umownym wpisanym do rejestru klauzul niedozwolonych wystarczy stwierdzenie, że mieści się ona w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru i nie jest konieczna literalna zgodność porównywanych klauzul. Czynnikiem przesądzającym o podobieństwie dwóch klauzul powinien być zatem zamiar, cel, jakiemu ma służyć kwestionowane postanowienie. Jeśli cel utworzenia spornej klauzuli odpowiada celowi sformułowania klauzuli uznanej za niedozwoloną, oba zapisy można uznać za tożsame. Takie stanowisko zajął także Sąd Najwyższy, który w uchwale z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06) stwierdził, iż „(...) stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów (...)”. W uzasadnieniu do powyższej uchwały Sąd uznał m.in., że „(...) praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów art. 23a uokik [obecnie art. 24 – przyp. UOKiK] obejmuje również przypadki wprowadzania jedynie zmian kosmetycznych polegających na przestawieniu wyrazów lub zastąpieniu jednych wyrazów innymi, jeżeli tylko wykładnia postanowienia pozwoli stwierdzić, że jego treść mieści się w hipotezie zakazanej klauzuli. Stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej do rejestru godzi przecież tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej, co wpisana do rejestru (...). Przyjęta powyżej rozszerzająca wykładnia art. 23a uokik znajduje również uzasadnienie w dyrektywach 93/13 oraz 98/27 a także orzecznictwie ETS dotyczącym zasady efektywności (...)”. Nie jest zatem konieczna dokładna, literalna identyczność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej i stąd niedozwolone będą także takie postanowienia umów, które mieszczą się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru, której treść zostanie ustalona w oparciu o dokonaną jej wykładnię.

Przedmiotem niniejszego postępowania jest uprawdopodobnienie, że wyżej wymienione, zakwestionowane przez Prezesa UOKiK zapisy wzorców umownych stosowanych przez Spółkę van Gansewinkel przy zawieraniu umów z konsumentami są tożsame z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem SOKiK i wpisane do Rejestru klauzul abuzywnych w pozycjach nr 496 oraz 1979.

Jak wyżej wskazano, wzorce umów o świadczenie usług odbioru odpadów komunalnych, w oparciu o który Spółka zawiera umowy z konsumentami, zawierają postanowienie w brzmieniu:

Zlecający zobowiązuje się do zapłaty za świadczone usługi w terminie do 14 dni od daty wystawienia faktury na indywidualne konto bankowe podane na fakturze”.

W wyroku z dnia 14 marca 2005 r. (sygn. akt XVII Amc 6/04) SOKiK uznał za niedozwolone postanowienie umowne zapis, który następnie został wpisany pod nr 496 do rejestru klauzul niedozwolonych o treści:

„Należność za gaz ziemny oraz świadczone Kupującemu usługi będą regulowane na podstawie faktur wystawionych przez Sprzedawcę (...) 14 dniowym od daty wystawienia faktury w przypadku wysyłki pocztą, z wyłączeniem § 5 ust. 3 umowy. Należność za gaz ziemny, o której mowa w § 5 ust. 3 umowy Kupujący będzie regulował na podstawie faktur wystawionych przez Sprzedawcę w terminie podanym w fakturze”

Zarówno kwestionowana klauzula jak i wpisana do rejestru klauzul niedozwolonych pod nr 496 powodują, iż przy zawieraniu umowy konsument nie posiada wiedzy odnośnie terminu płatności należności. Umowa takiego terminu nie określa, czyni to wyłącznie faktura. W obydwu przypadkach sami przedsiębiorcy decydują o dacie, od której rozpoczyna się bieg terminu do zapłaty należności. W konsekwencji obydwie klauzule mogą wywoływać te same skutki dla konsumentów np. w postaci roszczeń o zapłatę odsetek za opóźnienie w zapłacie należności.

Kolejnym postanowieniem stosowanym przez Spółkę, które można rozpatrywać pod kątem tożsamości z klauzulą abuzywną to postanowienie o treści:

„Wykonawca zastrzega sobie prawo do rozwiązania umowy ze skutkiem natychmiastowym w przypadku zalegania z płatnością”.

W rejestrze klauzul abuzywnych, pod nr 1979, została wpisana niedozwolona klauzula w brzmieniu:

„Zleceniobiorcy przysługuje prawo rozwiązania umowy bez wypowiedzenia w przypadku kiedy Zleceniodawca spóźnia się z zapłatą za usługi”

Porównywane postanowienia traktują o takiej samej sytuacji, w której konsument zalega wobec przedsiębiorcy z zapłatą należności. Nie precyzują okresu opóźnienia w zapłacie, po którym nastąpi rozwiązanie umowy, a zatem również wywołują te same skutki dla konsumentów. Ponadto, należy zwrócić uwagę, iż zarówno w przypadku klauzuli wpisanej do rejestru klauzul abuzywnych, jak i w przypadku ww. postanowienia stosowanego przez Spółkę, wbrew powszechnie panującym obyczajom kupieckim, umowa - w zakresie dotyczącym rozwiązania umowy bez wypowiedzenia – nie przewiduje dodatkowego wezwania do zapłaty. A zatem, w sytuacji, w której konsument nie z własnej winy, spóźni się z zapłatą należności choćby o jeden dzień Spółka ma prawo wstrzymać odbiór odpadów, bez uprzedniego wezwania konsumenta do uregulowania rachunku.

W wyroku, na mocy którego ww. postanowienie zostało wpisane do rejestru klauzul abuzywnych Sąd zauważył, iż stosowanie we wzorcu umowy takiego postanowienia daje przedsiębiorcy prawo do dokonywania jednostronnej wiążącej interpretacji umowy. Odnosząc się do działań przedsiębiorcy stosującego to postanowienie Sąd podkreślił, iż: *„(...) pozwana w ogóle nie bierze pod uwagę sytuacji losowych jakie mogą spotkać każdego człowieka. Nie rozróżniając powodów, z których konsument popadł w zwłokę, pozwana ustaliła najsurowszą z możliwych sankcji, a więc rozwiązania umowy bez wypowiedzenia”.*

Reasumując, postępowanie przed Prezesem UOKiK niewątpliwie wykazało tożsamość stosunków prawnych, w których użyte zostały kwestionowane klauzule oraz postanowienia wpisane do rejestru klauzul niedozwolonych. Ponadto, podobieństwo stanu faktycznego, będącego podstawą oceny abuzywności, cel zamieszczenia klauzul oraz skutek jaki klauzule te wywoływały bądź wywołują wobec konsumentów, pozwalają na zakwalifikowanie wyżej cytowanych postanowień jako tożsamych z postanowieniami wpisanymi do rejestru klauzul niedozwolonych pod nr 496 oraz nr 1979.

Odnośnie zarzutu z pkt I.2 sentencji niniejszej decyzji

Kolejny zarzut postawiony Spółce van Gansewinkel to zarzut stosowania nieuczciwej praktyki rynkowej, poprzez podawanie w umowach zawieranych z konsumentami cen netto, bez uwzględnienia wysokości podatku od towarów u usług (podatku VAT).

Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz.U. Nr 171, poz. 1206) stosowana przez przedsiębiorcę praktyka rynkowa jest nieuczciwa, jeżeli jest sprzeczna z dobrymi obyczajami i w istotny sposób zniekształca lub może zniekształcić zachowanie rynkowe przeciętnego konsumenta¹ przed zawarciem umowy, w trakcie jej zawierania lub po zawarciu. Przedmiotowy przepis stanowi klauzulę generalną, która na okoliczność stosowania danej praktyki będzie podlegała stosownej konkretyzacji. Jednocześnie ustawa dokonuje podziału praktyk rynkowych na wprowadzające w błąd oraz agresywne praktyki rynkowe (art. 4 ust. 2). Praktyki rynkowe wprowadzające w błąd mogą przybrać postać czynną i bierną, tj. polegać na działaniu (art. 5) lub zaniechaniu (art. 6) wprowadzającym w błąd. Wyżej wymienione

¹ art. 2 pkt 8 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym definiuje „przeciętnego konsumenta” jako konsumenta dostatecznie dobrze poinformowanego, uważnego i ostrożnego.

praktyki nie stanowią jednak praktyk zakazanych w każdych okolicznościach (*vide*: art. 7 upnr). Oznacza to, iż by wykazać, że dany przedsiębiorca je stosuje należy odnieść się zarówno do definicji praktyki wprowadzającej w błąd, jak i do ogólnej definicji nieuczciwej praktyki rynkowej z art. 4 ust. 1. Zgodnie z art. 5 ust. 1 ww. ustawy, za praktykę rynkową uznaje się działanie wprowadzające w błąd, jeżeli powoduje lub może ono powodować podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji dotyczącej umowy, której inaczej by nie podjął. Decyzję konsumenta dotyczącą umowy należy odnosić zarówno do sytuacji, w której konsument postanowi dokonać określonej czynności, jak i powstrzymuje się od jej dokonania. Przepis art. 5 ust. 3 ustawy wskazuje na przykładowe (zwrot: w szczególności) elementy, których może dotyczyć wprowadzenie w błąd. Wśród nich, w pkt 5 wskazano cenę, sposób obliczania ceny lub istnienia szczególnej korzyści cenowej. W myśl przepisów ww. ustawy za nieuczciwą praktykę rynkową uznaje się zaniechanie wprowadzające w błąd, jeżeli pomija istotne informacje potrzebne przeciętnemu konsumentowi do podjęcia decyzji dotyczącej umowy (art. 6 ust. 1), przy czym za jedną z istotnych informacji przepisy ustawy uznają m.in. cenę uwzględniającą podatki (art. 6 ust. 4 pkt 3). Należy zatem uznać, iż stosowanie cen netto stanowi naruszenie wyżej wskazanego przepisu. Obowiązek rzetelnego informowania konsumentów obejmuje wszystkie etapy sprzedaży, począwszy od przekazów reklamowych (ofertowych), których celem jest zainteresowanie potencjalnych nabywców ofertą handlową przedsiębiorcy, aż do momentu zawarcia umowy, której przedmiotem jest nabycie towaru lub usługi.

W ocenie Prezesa UOKiK powyższe działanie Spółki wyczerpuje znamiona nieuczciwej praktyki rynkowej z art. 6 ust. 1 i ust. 4 pkt 3 *ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym*.

Jednocześnie działanie to może być rozpatrywane pod kątem naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów*, w myśl którego za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów należy uznać stosowanie nieuczciwej praktyki rynkowej.

Uwzględniając powyższe Prezes UOKiK uznał, że pierwsza przesłanka (przesłanka bezprawności), niezbędna do uprawdopodobnienia, iż działania Spółki van Gansewinkel można uznać za naruszające zbiorowe interesy konsumentów, została spełniona.

Przesłanka naruszenia zbiorowych interesów konsumentów

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie definiuje „zbiorowego interesu konsumentów”, wskazując jednak w przepisie art. 24 ust. 3, że nie jest nim suma indywidualnych interesów konsumentów. Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów oznacza zatem narażenie na uszczerbek interesów znacznej grupy lub wszystkich konsumentów, poprzez stosowaną przez przedsiębiorcę praktykę, obejmującą tak działania, jak i zaniechania. Ponadto, godzenie w zbiorowe interesy konsumentów może polegać zarówno na ich naruszeniu, jak i na zagrożeniu ich naruszenia. O tym, czy naruszony został interes zbiorowy, nie zawsze przesądza kryterium ilościowe, ponieważ niekiedy jeden ujawniony przypadek naruszenia prawa konsumenta może być przejawem stosowanej praktyki naruszającej interes zbiorowy. W jednym z orzeczeń Sąd Najwyższy stwierdził, iż *nie jest zasadne uznawanie, że postępowanie z tytułu naruszenia ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów można wszcząć tylko wtedy, gdy zagrożone są interesy wielu odbiorców, a nie jest to możliwe w sytuacji, gdy pokrzywdzonym jest tylko jeden konsument. Wydawane orzeczenie ma bowiem wymiar znacznie szerszy, pełni także*

*funkcję prewencyjną, służy bowiem ochronie także nieograniczonej liczbie potencjalnych konsumentów.*²

Dla stwierdzenia naruszenia zbiorowych interesów konsumentów istotne jest ustalenie, że konkretne działanie przedsiębiorcy nie ma ściśle określonego adresata, lecz jest kierowane do nieoznaczonego z góry kręgu podmiotów. Oznacza to, że nie ilość faktycznych, potwierdzonych naruszeń, ale przede wszystkim ich charakter, a w związku z tym możliwość (choćby tylko potencjalna) wywołania negatywnych skutków wobec określonej zbiorowości przesądza o naruszeniu zbiorowego interesu. W niniejszej sprawie bez wątpienia mamy do czynienia z naruszeniem praw potencjalnie nieograniczonej liczby konsumentów. Prezes UOKiK podejmując rozstrzygnięcie zawarte w niniejszej decyzji nie opierał się zatem na indywidualnych przypadkach, a wziął pod uwagę działania Spółki odnoszące się do naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, a więc pewnej, potencjalnie nieograniczonej liczby konsumentów. W omawianym przypadku naruszenie mogło przejawiać się bowiem w stosowaniu procedury zawierania umów o świadczenie usług wywozu odpadów komunalnych w oparciu o wzorce zawierające postanowienia, które mogą być uznane za tożsame z postanowieniami wpisanymi do rejestru klauzul niedozwolonych. Zbiorowy interes realizuje się w tym przypadku poprzez fakt, iż potencjalnie wszyscy konsumenci – aktualni bądź przyszli klienci Spółki van Gansewinkel mogli lub mogą zostać dotknięci przedmiotowym naruszeniem. Działania Spółki odnosiło się zatem do zbiorowości tych konsumentów, dla których skutek w ww. postaci był wspólny.

Interes konsumentów należy rozumieć jako interes prawny (a nie faktyczny), a zatem uznany przez ustawodawcę na zasługujący na ochronę i zabezpieczenie. W literaturze przedmiotu zwraca się uwagę, iż określenie stałego czy zamkniętego katalogu interesów konsumentów nie jest możliwe, ani też zasadne³. Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów powiązane jest z naruszaniem interesów gospodarczych konsumentów. Pod tym pojęciem należy rozumieć zarówno naruszenie interesów *stricte* ekonomicznych (o wymiarze majątkowym), jak również prawo konsumentów do uczestniczenia w przejrzystych i niezakłóconych przez przedsiębiorcę warunkach rynkowych, zapewniających konsumentom dokonywanie transakcji handlowych z przedsiębiorcami przy całkowitym zrozumieniu rzeczywistego sensu ekonomicznego i prawnego warunków dokonywanych czynności na etapie przedkontraktowym oraz w czasie wykonywania umowy.

Uwzględniając powyższe należy uznać, iż druga przesłanka do uznania za uprawdopodobnione, iż działania Spółki van Gansewinkel mogą stanowić praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów została spełniona.

Podejmując zobowiązanie do dokonania stosowanych zmian we wzorcach umów o świadczenie usług odbioru odpadów komunalnych, a także przedłożenia wszystkim konsumentom, z którymi umowy nadal obowiązują, stosownych informacji odnośnie poczynionych zmian Spółka van Gansewinkel poinformowała o konieczności sporządzenia i wysłania 1 323 aneksów. Jednocześnie, jako przewidywany okres niezbędny do zakończenia tego procesu Spółka wskazała okres czterech miesięcy.

---

² wyrok SN z dnia 12 września 2003 r., I CKN 504/01;

³ patrz: M. Szydło, „Publicznoprawna ochrona zbiorowych interesów konsumentów”, *Monitor Prawniczy* 2004/17/791;

W ocenie Prezesa UOKiK, zaproponowane przez Spółkę van Gansewinkel zobowiązania doprowadzą do wyeliminowania uprawdopodobnionych praktyk.

Zgodnie z art. 28 ust. 2 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów*, w decyzji, o której mowa w ust. 1, Prezes UOKiK może określić termin wykonania zobowiązania.

Korzystając z ww. uprawnień Prezes UOKiK uwzględnił nie tylko okres wykonania zobowiązania wskazaną przez Spółkę lecz również wziął pod uwagę dużą ilość konsumentów, którym mają być przedłożone stosowne informacje.

Uwzględniając powyższe, orzeczono jak w pkt I sentencji decyzji.

Przepis art. 28 ust. 3 *ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów* obliguje Prezesa UOKiK, by w decyzji, o której mowa w art. 28 ust. 1 ustawy nałożył obowiązek złożenia w wyznaczonym terminie informacji o stopniu realizacji zobowiązań.

Mając na uwadze powyższe, orzeka się jak w pkt II sentencji decyzji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od **niniejszej decyzji przysługuje stronie odwołanie** do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, **w terminie dwutygodniowym** od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury UOKiK w Krakowie, 31 – 011 Kraków, Pl. Szczepański 5.

z upoważnienia Prezesa
Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Otrzymują:

1. Adwokat Leszek Przybyłka
Kancelaria Adwokacka Proniewski Przybyłka s.c.,
ul. Krakowska 87, 32-050 Skawina
pełnomocnik Przedsiębiorstwa Usług Komunalnych van Gansewinkel Kraków Sp. z o.o.
ul. Półłanki 64, 30-740 Kraków
2. RKR a/a.